

L' ART DEL PAGÈS

SECCIÓ D'AGRICULTURA PRÀCTICA.

Lo Contracte Enfitéutich de á Rabassa Morta. (*)

II.

Además de lo que es degut á la propietat, son dos, entre altres, los principis que naturalment han degut presidir á la redacció del projecte de Códich; l' un es de conveniencia y d' utilitat necessaria y l' altre es eminentment just. Consisteix lo primer en una rahanada divisió de la propietat, y l' altre en lo respecte al treball empleat ab bona fé. Y á pesar d' aixó, los redactors han vingut en contra d' abdós principis ab la disposició que examiném.

Han obrat contra 'l principi de la divisió de la propietat, puig mentres ara la tenim dividida de manera que fins pot assegurar-se que per tot 'hont s' usa lo contracte de á rabassa morta tothom es propietari, ab la projectada disposició la propietat va á agombarse dintre breus temps en molt pocas mans.

Y no se 'ns digui que pera l' agricultura es perjudicial una divisió ilimitada, puig si be aquest principi te sos defensors quan s' aplica la terra á certs rams de la agricultura ó quan se preten convertir sa explotació en altra de las industrias (en las quals tan preocupa actualment los ánims l' establiment de las verdaderas relaciones que deuen existir entre amos y treballadors) no es tan fácil que 'ls tinga aplicada al conreu de las vinyas, las quals conreuhadas en petites sorts, á mes de viure molts més anys, han donat y donarán tot temps majors rendiments que conreuhantlas en gran escala. Es tanta la certesa d' aquesta máxima, que 'ls propietaris que tenian plantats y

(*) Vegis lo número anterior.

conreuhavan per son compte grans vinyats, han reconegut que mentres tots sos recursos no eran prou pera subvenir á las despesas quantiosas que exigeix lo conreu de las vinyas, sos rendiments no corresponian á aquellas, resolguent per fi donarlas en enfiteusis, divididas en petites sorts. La experiencia, en aquest punt, segueix d' acorí ab la ciencia.

Per altra part, si 's buscan las causas del benestar general dels pobles de Catalunya hont está mes arrelat lo conreu de las vinyas dividit en petites sorts, se trobará que la divisió del terreny s' ha fet per medi del contracte enfiteútich de á rabassa morta, y que tot son benestar y tota sa riquesa están fonamentats en la divisió que encareixém.

Si s' assenyala lo terme de xeixanta anys que marca 'l projecte á n' als contractes existents, en un sol dia desapareixerán las tres cuartas parts de vinyas en perjudici de la agricultura; y en lo mateix dia, milers de familias despulladas del fruit de son treball empleat de bona fé, quedarán reduhidas á la miseria. Quedi, donchs, consignat, que ab la disposició projectada s' incorrería en primer lloch en lo contra-principi d' agombolar la propietat en perjudici de la agricultura, del benestar y de la riquesa.

Lo segon principi que restaria conculcat seria 'l del respecte que 's déu al treball empleat de bona fé. En lo contracte enfiteútich de á rabassa morta lo primitiu propietari del terreny concedeix al enfiteuta, entre altras facultats, la de fer colgats. Lo colgat es una operació que te dos aspectes baix los quals déu esser considerada. Es lo primer com á medi de omplir los clars que va experimentant la vinya, y aixís dura aquesta plantada y sense clars per un ilimitat espay d' anys. D' aquí se despren la injusticia que hi ha en la pretensió de senyalar un nombre d' anys determinat á dit contracte, fonamentant la decisió en la vida comuna dels ceps, puig, com acabém de demostrar, los ceps son sempre 'ls mateixos en forsa d' una ficció autorisada pe 'l propietari directe; ficció que te molt de realitat, porque la vinya mare dona 'ls sarments pera sos fills los mugrons, y aquestos viuhén y creixén nodrits per aquella.

Lo segon aspecte ab que deu esser considerat lo colgat es per la quantitat y válua dels adops que, además dels travalls, deuen emplears' hi. Lo cep es una planta que per lo molt que se 'l fa treballar, xucla tots los anys una gran quantitat de nodriment, y com per altra part se planta ab espessor, d' aquí que en molt poch's anys amagreix los terrenys mes abonats y productius. Tant es aixís que, practicada la operació y passats los tres ó quatre primers anys de plantada, sense l' ajuda del adop empleat en gran quantitat; lo colgat, si es que arriba á arrelar dona escassos fruits; mentres que practicada la operació ab la

quantitat d' adop necessaria, retorna á la terra sa primitiva fecunditat, y no sols facilita la vegetació dels mateixos colgats perquè fructifiquin en lo mateix any; sino que beneficia los demás ceps de sos voltants, quals arrels s' enfonsan en lo vall obert y van á xuclar part del aliment ó adop allí depositat.

A la benéfica influencia d' aquest sistema y d' alguns altres que n' han introduhit los moderns avenços en lo ram de la agricultura, y que generalment emplean tots los enfiteutas, se deu lo que las vinyas se presentin tan ufanas y ab una vegetació tan espléndida al cap de xeixanta anys, com en los primers anys d' esser plantadas. Despullant d' ellas als enfiteutas al cap de xeixanta anys, resultarà que la facultat de fer colgats y amugronar quedarà convertida en un sarcasme y en una burla de sa bona fé.

✠ FELIU VILARRUBIAS BUSQUETS.

(Continuará)

AUFALS ARBÓREO

(Medicago arbórea L.)

Descripció de la planta.—Arbusto molt ramós, de dos metros d' alsada, quals fullas son perennes y d' un color vert pronunciat en la part superior y d' una pelussa cendrosa per la inferior: flors groguencas que produheixen unas llegums en forma de mitja lluna contenint una ó varias llevors de forma arnyonada.

Historia.—Planta originaria de Rodas, Napsols é Islas Balears y d' altres paissos calents del Mediterrani.

Multiplicació y cultiu —La multiplicació d' aquesta planta pot efectuar-se de dos maneres: per llevor y per estacas; abdós métodos per primavera y tardor en tota classe de terrenos de secá per poch fértils que sian y encar montanyosos.

Lo método mes propi pera la propagació de semblant planta es la de sembrarla de planter trasplantantla luego després en lloch definitiu ahont se desenrotlla ab molt vigor, podentse si se vol segar dos vegadas l' any, si bé que es preferible ferla menjar pe 'l bestiar en lo mateix lloch que l' apeteix per ser mes tendre.

En los dos primers anys es precís que 'l terreno plantat d' aquest arbusto, estiga completament remogut y net d' herbas perniciosas que disipan la terra ab perjudici de la bona vegetació de la planta.

Los cuidados que requereix durant son desenrotllo se reasu-

meixen en donarlos una poda sempre que ho necessiten, qual operació consisteix en rebaixar las plantas fins á dos brancas secundarias, á fi de que prestin un farratge més tendre y abundant y de mes fácil pahir pels animals

Utilitats.—Per la ventatja de produhirse semblant ferratje en terrenos de pobre qualitat, circumstancia que sempre deu atendre, es útil son cultiu, ja que subministra en tota época del any bon past pera 'l bestiar boví y caballar que deu preferirse lo consumescan com ja habem dit, en lo mateix prat per la senzilla rahó de que essent semi-llenyós lo vegetal no 's presta tant á donarse en los estables, sols en cas de preferirse recolectarlo pera consumirlo en dits llochs, deu lligarse á manats y subministrarlo en aquest estat al bestiar de llana y cabrúm que l' apeteix molt.

S'atribuheixen á n'aquesta planta virtuts medicinals, obrant las fullas com á purgants y las flors com á pectorals. Se suposa també que augmenta la secreció de la llet en las cabras.

Las fullas posadas en maceració ab aygua donan una fécula verdosa que podria, segons opinió d' un autor, tenir fácil aplicació en tintoreria

ANTOLÍ MASALLERAS.

alumno de la escuela de Agricultura de Madrid

Molins de Rey, Janer de 1886.

Desmenussador de sémolas.

A mils son los que ja funcionan. Lo quin se representa en la figura 173 está construhit per la acreditada casa Gebrüder Israel, qual representant á Catalunya es lo Sr. Solá y Escayola (Ronda S. Pere, 176.)

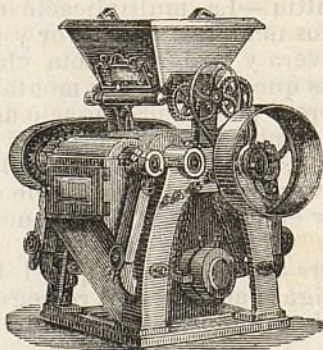

Fig. 173.—Desmenussador de sémolas

Hi ha desmenussadors d' un parell de corrons llisos de ferro

trempat y engranatxes y també de dos parells de corrons llisos de ferro trempat ab engranatxe y presió de palanca y contrapés: de las duas classes n' hi ha de varias dimensions.

Compressor pera molturas ab círcols de descarga.

Lo quin doném avuy á coneixer es construït, com l' anterior, per la mateixa casa avans dita. Té tres corrons llisos de ferro trempat y presió per medi dels círcols movibles d' acer.

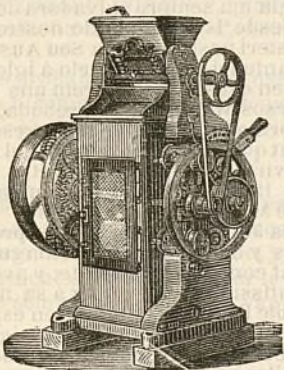

Fig. 174. Compressor pera molturas ab círcols de descarga.

Lo diámetro del corró es de 0^m, 220 y lo llarch 0^m, 396. Las dimensions exteriors, son: 1^m, 000 llarch, 1^m, 050 ample y 1^m, 7000 alt, pesant 1 500 kilógrams.

Son preu, posat á Trieste, es de 2 875 pessetas, essent l' embalatje 'l dos per cent.

Presentant aquest compressor moltas ventatjas, pot recomanarse als que 's dedican al ram de la molineria.

SECCIÓ DE VARIETATS.

Restauració de Santa María de Ripoll.

Molts anys ha, que tots los amants de las glorias de la Religió y de la Pátria, venian clamant per la restauració del arrunat Monastir de Ripoll, creyerit possible salvar lo que encara 's mantenia en peu de aquell insigne Cenobi benedictí, fundat per lo immortal Jofre 'l Pelós, com la primera fita

de la Reconquesta plantada en la falda del Pirineu català. Arqueòlechs y poetas, lletrats y artistas, homens d' Estat y humils patricis, tots quants anavan á veure aqueilas malmesas pàginas de la historia y del art, y consideravan plorosos lo trist estat de lo que ab rahó s' ha anomenat la Cova-donga catalana, feyan vots perquè 's reparás lo dany del vandalisme dels homens y s' impedís l' estrago del temps, conservant á tota costa lo que, ni ab los horrors del incendi, ni ab tant anys de dexadessa, s' havia enterament perdut. Zelosos é il·lustradas Comissions y entussiasas particulars començaren per fer alguna cosa en 1861, y mes tart l' Estat intentá la restauració que, confiada á la Comissió de Monuments de la Provincia de Girona, ha anat seguint fins al present, haventse portat á terme obras de consideració en lo temple y claustre. Mes, á pesar de tan lloables esforços, tothom era de parer que 'l Santuari de Santa Maria de Ripoll no s' axecaria de sa ruina, sino per la ma sempre salvadora de la Iglesia.

Compremento axí, ja desde 'ls principis de nostre pontificat, creguérem un dever de nostre ministeri pastoral en la Seu Ausetana, emprendre la restauració del històric Santuari per destinarlo á iglesia parroquial de la important vila de Ripoll; y en est sentit elevàrem nna Exposició al Govern de S. M. que fou en los diversos Ministeris ben rebuda, per Corporacions oficials favorablement informada y per dignes representants de la Nació apoyada eficazment, logrant que, á 9 de Novembre del any prop-passat, s' expedís lo Real Decret en virtut del qual era cedit y passaba á la Mitra de Vich l' ex-monastir de Ripoll, conservant, empero, 'l temple, claustre y campanar lo caràcter de Monuments nacionals.

En conseqüència, lo dia 31 de Desembre, Nos prenguérem possessió ab las degudas formalitats y acompanyats del magnífich Ajuntament de Ripoll, de aquell tan sagrat com desolat recinte; y avuy, ab la confiança posada en Deu y en la Santissima Verge, puig á sa major gloria treballam, venim á anunciar al poble fiel, y als catalans en especial, nostre propòsit y resolució de restaurar cumplidament aquella insigne fàbrica joya del art cristiá, y poder axis celebrar en la Basílica de nou consagrada y al divi servey restituhida, lo Milenar de la primera consagració de Santa Maria de Ripoll feta per nostre predecessor Gotmar, en l' any 888, quan lo valent y piados Jofre hagué netejat de moros tot lo Comtat d' Ausona.

Ni una paraula mes deuriam afegir á est anunci, que sens dupte farà batre de goig lo pit dels catòlichs espanyols y sobretot dels bons fills de Catalunya. Tots saben lo que significa Ripoll en la historia de nostre nacionalitat y á ningú s'oculta la honra grandissima que tots reportariam, per no dir lo gravissim dever que á tots nos pertoca, de restituhir á son Real trono deu voltas secular, en la confluencia del Ter y del Freser, á la gloriosa Verge Maria, y sota sas plantas posar de nou en cristiana y digna sepultura las venerandas despulles de nostres Comtes Soberans. La empresa es gran y costosa, pero no difícil ni molt menos impossible. Lo que s' ha fet fins ara, nos dona ánimo per concloure lo que hi ha per fer, segurs de que no ha de faltarnos lo concurs necessari de tots los que s' interessan per l' honor de nostra santa Religió y de quants senten lloable amor y entussiasme per los monuments de la historia y del art. A tots convidam y esperam l' óbolde tots. Las pedras del Santuari de Ripoll han de tornar á alçarse ab lo donatiu del magnat y ab l' estalvi del honrat menestral Oportunament. nombrarém las corresponents Juntas y publicarém las degudas instruccions per la organizació de la Obra; ara sols nos resta suplicar encaridament á tots Nostres Germans en lo Episcopat, Capitols Catedrals, Autoritats y Corporacions populars, Academies y Centres axí de propaganda catòlica com de arts y literatura, y á la premsa periódica, tingan á be dar á conexas y propagar aquesta nostra primera crida y secundar ab sa valiosa influencia lo grandió projecte que no duptam ha de ser prompte una hermosa realitat, ab la benedició de Deu Nostre Senyor y la protecció de la Inmaculada Verge Maria.

Vich, 17 de Janer, festa del Santíssim Nom de Jesús, del any 1886.—**Joseph Bisbe de Vich.**—Lo SECRETARI GENERAL DE L' OBRA, **Jaume Collell, Canonge.**

MERCATS, FIRAS Y CULLITAS.

Castelló de la Plana.—Continúa ab bastanta activitat en la Plana la extracció de la *taronja*, com consecuencia del bon aspecte que presenten los mercats inglesos. Es molt buscada la taronja de mida, que 's paga á quatre duros miler. Lo preu á que 's cotisa 'l fruyt en Castelló y pobles comarcans, oscila entre cinquanta y xeixanta rals miler, qual preu alcança la de alguns horts, qual fruyt es escullit. La restant oscila, com hem dit, entre cinquanta y cinquantasis rals.

Creyém que, si com es probable, continúa la demanda pera América en los mercats inglesos, la taronja que reunexi bonas condicions alcanzará millors preus que 'ls que obté en la actualitat.

Juncosa.—La última cullita de vi está molt avansada de vendre, al preu de 6 y 7 duros la carga, ab tendencia al alsa. Encara que no hi ha tantas olivas com la cullita passada, n' hi ha bastantas y del oli se 'n treu á 10 rals lo quartá, preu relativament massa barato per lo que costa de recolecció.

Al present hi ha bons sembrats; los arbres van bé y los ceps tenen molta forsa.

Molins de Rey.—S' ha celebrat la tradicional fira que te lloch cada any en lo dia de la Candelera, havent sigut enguany sumament concorreguda de firatayres y animada de forasters, no obstant y haver regnat un vent borrascós que molestava ab los grans núvols de pols que aixecava, no essent obstacle pera que 's retraguessen d' acudir á provehirse cada qual de lo que li fes menester, entre 'ls diferents objectes que s' exposan en tal diada.

Respecte á lo que está relacionat ab la agricultura, després del característich mercat de la seba y demás planters d' hortalissa que se 'n venen abundancia, citaré lo de bestiar que si no ha sigut numerós s' han exhibit en cambi bonas classes.

De porchs n' hi hagué bonas partidas de diferents tractants de bestiar, de las rasses francesa blanca y negre y del país, haventse fet bastantas transaccions apesar de lo molt pujats que estigueren los preus.

Sembla que tingueren gran sortida los que presentá 'l propietari de Guardiola senyor Canyellas, de la rassa francesa que dit senyor fou lo primer d' introduhir en aquest país.

De bestiar mular y caballar se 'n presentá de bonich, però poch sollicitat y de molt preu: en aixó se coneix la crisis perque atravessa la classeragesa tan castigada per las escassas cullitas á mes dels mals governs que acaban d' extenuarla.

CALENDARI DEL PAGÉS.

FEBRER.

Arbres.--En terreno que no sia molt fret, s' han d' acabar de fer las plantadas, porque la sava aviat se posa en moviment.

Se sembran las granas dels arbres que durant l' hivern s' han de tenir en pots ó gerras, ab sorra ó serraduras.

En aquet mes poden tallarse en climas benignes los arbres, qual fusta se vol aprofitar pera construccions. En climas frets deu ferse mes tart, essent la regla general un mes avans de brotar. Després de feta la tallada, se pelan y colocan en pilas los tronchs, procurant que quedin ben horizontals. Certas fustas, com lo noguer, faig, totas las gomosas, pereras, pomeras, etc , se posan com en infusió en llots, ayguas embassadas ó entre fems humits, ab lo qual se logra tinguin major durada.

Vinyas.--S' acaba en aquet mes lo temps de plantarlas, se podan las ja plantadas y se fan colgats y capficadas. Es temps encara d' empeltarlas.

Oliveras.--Es temps d' acabar la recolecció de las olivas, s' esporgan, se netejan y se plantan; si bé aquestos travalls no s' executan fins al Abril.

Gallinas --Es temps de posar llocas y s' ha de procurar que 'ls ous sian de bona casta de gallinas, porque ab lo mateix gasto y treball s' obté mes bona ganancia

Abellas --Es la millor ocasió de trasportarlas, qui vulga comprarne, miri que no sian del mateix terreny, porque trasportadas de lluny van molt millor. Convé canviarlas cada set ó vuyt anys.

Imprenta de Víctor Berdós y Feliu, Tapinería, 17 — BARCELONA.